

VIEŠOSIOS ĮSTAIGOS INOVACIJŲ AGENTŪROS

NAUJŲ GAMYBOS PROCESŲ, MEDŽIAGŲ IR TECHNOLOGIJŲ DARBO GRUPĖS 2025 M. KOVO 6 D. SUSITIKIMO PROTOKOLAS

2025 m. kovo 6 d.
Vilnius

Darbo grupės susitikimas vyko 2025 m. kovo 6 d. 10:00 – 12:00 val. Inovacijų agentūros „Big Bang“ susitikimų salėje bei nuotoliniu būdu.

Dalyviai:

1. *Justinas Didika*, Inovacijų agentūros Proveržio departamento ManuFuture Lab skyriaus srities vadovas ir „naujų gamybos procesų medžiagų ir technologijų“ darbo grupės vadovės pavaduotojas;
2. *Renata Liubinavičė*, Inovacijų agentūros Proveržio sričių departamento ManuFuture Lab koordinatorė;
3. *Artūras Jakubavičius*, Lietuvos inovacijų centro Inovacijų paramos paslaugų departamento vadovas, deleguotas atstovauti Lietuvos pramoninkų konfederaciją (LPK);
4. *Audrius Jasėnas*, Intechcentras vadovas ir Lietuvos inžinerijos ir technologijų pramonės asociaciją (LINPRA) atstovas;
5. *Dalius Lasionis*, LINPRA direktorius;
6. *Gediminas Račiukaitis*, Lietuvos lazerių asociacijos prezidentas;
7. *Laura Sosunovičienė*, ILTE Verslo plėtros departamento Veiklos sričių plėtros skyriaus vadovė;
8. *Marijonas Bogdevičius*, Vilniaus Gedimino technikos universiteto profesorius;
9. *Lygita Bonikatienė*, LR Ekonomikos ir inovacijų ministerijos patarėja;
10. *Dalia Stakvilevičiūtė*, LR Ekonomikos ir inovacijų ministerijos patarėja;
11. *Ilona Malceva*, LR Ekonomikos ir inovacijų ministerijos Pramonės politikos skyriaus vedėja;
12. *Gintaras Dervinis*, Kauno technologijų universiteto, elektros ir elektronikos katedros vedėjas;
13. *Rokas Klioštoraitis*, Investuok Lietuvoje, gamybos sektoriaus projektų vadovas;
14. *Deividas Petrulevičius*, Lietuvos mokslo tarybos "Europos horizonto" programos Skaitmeninės technologijos, pramonė, kosmosas NCP;
15. *Saulius Tumėnas*, FTMC vyresnysis mokslo darbuotojas, ChipsC2-LT vadovas;
16. *Andrius Vilkauskas*, KTU Mechatronikos instituto Vyresnysis mokslo darbuotojas;
17. *Pranciškus Vitta*, VU Fizikos fakulteto Mokslo ir strateginės veiklos prodekanas;
18. *Ernestas Zdaniasuskis*, Teltonika inovacijų ir verslo plėtros vadovas;
19. *Martynas Barkauskas*, Light Conversion direktorius
20. *Aureljus Rinkevičius*, BPTI CTO
21. *Dovydas Banevičius*, VU ChipC2-LT projekto vydytojas
22. *Vidas Abraitis*, Si Femto direktorius
23. *Rokas Šlekys*, Akoneer direktorius
24. *Povilas Marma*, Akoneer pardavimų vadybininkas
25. *Andrius Plečkaitis*, VITP Plėtros direktorius

DARBOTVARKĖ:

- 10:00-10:10 val. Įžanginis žodis ir susipažinimas
10:10-10:50 val. Lietuvos lustų kompetencijos centro veiklos
10:50-11:00 val. Europos kryptys puslaidininkių sektoriui, pristato Deividas Petrulevičius, LMT (pristatymas)
11:00-11:40 val. Lietuvos įsitraukimas į Bendriems Europos interesams svarbius projektus (BEISP) puslaidininkių srityje, pristato Dalia Stakvilevičiūtė, EIM (pristatymas ir diskusija)

SVARSTYTA:

R. Liubinavičė įžangoje trumpai priminė Europos lustų akto pagrindinius piliorius bei pristatė, kokios įmonės Lietuvoje jau dabar veikia puslaidininkių vertės grandinėje.

1. Lietuvos lustų kompetencijos centro veiklos

Saulius Tumėnas pristatė Lietuvos lustų kompetencijos centro (toliau – KC) veiklas. Verslo atstovai buvo pakviesti įsitraukti į KC valdymą per Patariamąją tarybą ir inovacijų tarybą, kuri skirta mažoms įmonėms ir startuoliams.

Diskusijos metu D. Lasionis tikslinosi, kas bus KC tarybos nariai ir ar numatyta įtraukti verslo atstovus, nes Patariamoji taryba neturi rimtų svertų formuoti KC veiklą, dažniausiai nieko nedaro. Jeigu norime pramonės integracijos į komercializavimą - ne proceso, o rezultato - turėtų būti įtrauktos atitinkamos įmonės, žaidėjai.

S. Tumėnas patikslino, kad tai bus visi konsorciumo nariai – FTMC, VU, Vilnius Tech, KTU – o verslo atstovai bus kviečiami į Patariamąją tarybą.

D. Lasionis. Ar teisingai suprantu, kad bus skatinami tik startuoliai, nors mes visi esame startuoliai, bet Teltonika nebus? Nes reikia būti realistais – startuolio galimybės „iššauti“ Vokietijoje ar Švedijoje ir Lietuvoje skiriasi tūkstančiais kartų. Reikia kelti klausimą, ką turėtų remti Lietuva būdama maža ekonomika ir turėdama labai ribotą resursų, kompetencijų ir kapitalo kiekį. Ar norime padaryti labai daug startuolių, kurie nepadarys didelio poveikio? Ar norime fokusuotis į 2-3 įmones ir auginame jas bei padarome poveikį rinkai? Kokia mūsų strategija?

S. Tumėnas. Ne tik startuoliai, bus skatinami visi. Žinoma, ES prioritetai yra skatinti startuolius ir MVĮ ir tam yra pagrindinis dėmesys. Didžiosios įmonės galės gauti paslaugas, bet labiausiai per mokymus ir darbuotojų kvalifikacijos kėlimą ir ruošiant mokymus yra atsižvelgta į Teltonikos poreikius.

R. Liubinavičė. Atkreipė dėmesį, kad reikalavimas orientuotis į MVĮ ir startuolius ateina iš EK nustatytų finansavimo sąlygų. Kita vertus, Europos lygiu yra permažstoma, ar tikrai verta investuoti tik į MVĮ, todėl gali būti ateityje pokyčių. Taip pat R. Liubinavičė pasiūlė žiūrėti į KC veiklą kaip į „dirvos purenimą“ ateities projektams įskaitant ir Teltonikos planams, kuriems bus reikalinga kvalifikuota darbo jėga ir kompetencija Lietuvoje.

D. Lasionis. Patikslino, kad Lietuvos vidutinė įmonė ir Vokietijos vidutinė įmonė skiriasi 10 kartų savo apyvarta ir darbuotojų skaičiumi. Tai auginkime Lietuvoje vidutines įmones, bet turėkime aiškų supratimą, ko mes norime, ar daug kioskų ar kelių prekybos centrų.

R. Šlekys. Pasidalino savo patirtimi, kad turėjo vieną pardavimą Taivanui ir tai tikrai atvėrė duris. Gauname užsakymų, pasiūlymų investuoti, bet negalime to išnaudoti, nes replika yra „you're too slow“. Mes planuojame 4 kartų augimą, o iš mūsų reikalauja 40-50 kartų augimo. Tai, jeigu norime ne tik užsiauginti kompetenciją, bet ir būti matomais pasaulyje, mums reikia augti dešimtimis kartų.

A. Jakubavičius. Pasitiksino, ar KC jau turi intelektinę nuosavybę, kurią būtų galima perduoti naudotis? Ar kompensuojate licencijas? Ar naudodami kitų kompetencijos centrų paslaugomis moka pačios įmonės ar Lietuvos KC?

S. Tumėnas. FTMC turi keletą patentų, ta pati Akoneer įkurta FTMC technologijos pagrindu. Dėl paslaugų apmokėjimo jas gaunant iš kitų KC, mechanizmas dar nėra sukurtas, tai dabar tiksliai atsakyti negalime.

A. Rinkevičius. Koks bus pirmas inauguracinis lustas, sukurtas ir pagamintas KC?

S. Tumėnas. Taip, turime idėją sukurti pirmą lietuvišką lustą atsižvelgiant į turimas kompetencijas, tačiau konkrečiau kol kas atsakyti negalime. Oficialaus rodiklio nėra, čia labiau ambicija.

M. Barkauskas. Norėčiau, kad patikslintumėte, ką reiškia +100 specialistų, kaip tai skiriasi nuo to, ką dabar turime, t.y. ar ruošti tiksliai 100 specialistų iš dabar esančių juos įtraukiant į Europinės grandinės, ar papildomai paruošti 100 specialistų prie egzistuojančio srauto.

G. Račiukaitis. Europinis KC tinklas, viena vertus, fasilituoja prieigą prie Europinės infrastruktūros, t.y. dizaino platformų, pilotinių linijų. Kita vertus, nacionaliniai KC žiūri į vietos pramonės poreikius, tai pirmiausia kursai pramonės įmonėms, bet taip pat balakauro ir magistro programų atnaujinimas, dėl kurių vis dar diskutuojama su EK. Bet dirbti su mokyklomis ir didinti studijuojančių srauto nėra KC tikslas. Europos Komisija taip pat turi *European Chips Skills Academy*, kuri siūlo įvairiausius kursus.

S. Tumėnas. Į tiksluosius mokslus stoja 6 proc. nuo visų stojančių, tai jeigu pavyktų ši skaičių pakelti bent vienu procentiniu punktu, tada turėtume reikalingą srautą. Tam pasiekti yra numatyta sklaida ir žinomumo didinimas.

P. Vitta. Reikėtų aiškiai pasakyti, kad puslaidininkiai tikrai sudarys konkurenciją lazerinėms įmonėms, kurioms ir taip jau trūksta specialistų. Natūralu, kad ne visi eis į lazerius, tačiau tikimasi, kad pavyks praplėsti studentų bazę, nes ne visi nori dirbti su lazeriais, bet gal bus susidomėjusių puslaidininkiais.

A. Plečkaitis. Su INFOBALT teko dirbti ties formalioju ugdymu, tai nuoseklus darbas tikrai duoda rezultatus. Kita vertus, puslaidininkų kompetencijų auginimas yra dar ilgesnis žaidimas, todėl reikia labai strategiškai planuoti, nes nebus iš kur paimti naujų žmonių. Apibendrinant, pritariu, kad dar nėra aišku, kas tie 100 žmonių, iš kur jų reikės paimti ir kur turėtų būti einama.

G. Račiukaitis. Yra numatyta, kad po keturių metų bus parengta 100 bakalauro ir magistro studentų bendrai.

R. Šlekys. 100 specialistų per metus neužtenka net lazerinėms įmonėms, todėl reikia labai tikslingai apgalvoti, kaip jų kiekį užtikrinti.

E. Zdaniauskas. Kalbant apie naujų technologijų atvedimą į Lietuvą, mes atsivešime specialistus iš užsienio, nes ką tik studijų programas baigę specialistai neįveiklins įmonės. Jaunieji specialistai bus ateities talentai, kuriuos mes samdysime kaip jaunesnius specialistus ir juos apmokysime.

2. Europos kryptys puslaidininkų sektoriui

Deividas Petrulevičius pristatė aktualius, puslaidininkų sektoriui skirtus finansavimo kvietimus (Chips JU, Horizon Europe programose).

Diskusijos metu A. Jakubavičius teiravosi, kiek procentine išraiška „Chips JU“ yra skirta naujiems žaidėjams ir kiek esamiems? Ir kokios realios galimybės Lietuvos įmonėms sudalyvauti, jeigu vieno projekto dydis yra, pavyzdžiui, 25 mln.?

D. Petrulevičius. Žinome, kad kaip ir su „Europos Horizontas“ programoje, kol kas „Chips JU“ programoje daugiau visgi dalyvauja didžiosios Vakarų Europos ir Skandinavijos šalys. Be to, „Chips JU“ programos atveju, kol nėra numatyta nacionalinio finansavimo, iš tikrųjų galimybės Lietuvos įmonėms, mokslo ir studijų institucijoms sudalyvauti yra minimalios. Galimybės įsitraukti dar priklauso ir nuo sektoriaus, nes, pavyzdžiui, automobilių pramonėje kaip ir aišku, kas bus pagrindiniai konsorcių formuotojai. Kita vertus, kol yra formuojamos priemonės, mes galime pasiūlyti naujas temas, tad laukiame pasiūlymų iš rinkos.

3. Lietuvos įsitraukimas į Bendriems Europos interesams svarbius projektus (BEISP) puslaidininkų srityje

Dalia Stakvilevičiūtė pristatė planuojamus BEISP ir pasirengimą jiems eigą, Renata Liubinavičė apibendrino vykdytos apklausos rezultatus. Buvo atkreiptas dėmesys, kad šiuo metu Lietuva įsitraukė į konsultacijas dėl BEISP tematikų pažangiųjų puslaidininkų srityje, aiškesni tematiniai kontūrai turėtų būti 2025 m. vasarą, o projektai galėtų prasidėti 2026 m.

Diskusijos metu J. Didika priminė, kad pernai asociacijos rengė galimybių studijas dėl Lietuvos įmonių pasirengimo įtraukimui į BEISP ir viena iš išvadų buvo, kad yra per didelis finansavimas, kurio nėra randama valstybės biudžete, ir per mažas finansavimo intensyvumas. Kaip suprantu, matoma galimybė yra realuoti ES struktūrinių fondų lėšų, galbūt galite patikslinti, kokios tai lėšos, nes kitos valstybės naudoja RRF ir pan. Ir kitas klausimas, kokie galėtų būti pagalbos dydžiai/rėžiai ir galimas finansavimo intensyvumas.

D. Stakvilevičiūtė. Finansavimo klausimas žinome, kad yra labai aktualus. Kol kas yra galvojama apie STEP lėšas, bet konkretaus šaltinio negalime įvardinti, nes STEP fondas yra surinktas iš įvairių likučių. Kalbant apie intensyvumą ar kitų sąlygų, vis dar sunku yra konkrečiai atsakyti. Dažniausiai šalys narės naudoja 80 proc. „funding gap“ kriterijų, bet kiekviena šalis narė įsivertina savo turimas lėšas ir projekto svarbą, tai gali būti nustatytas ir kitas kriterijus. Be to, yra taikomas ir valstybės pagalbos kriterijus.

R. Liubinavičė. Esame dar labai ankstyvoje BEISP formavimo stadijoje, tai kol reikės atsakyti, ar norime jungtis, aiškumo dėl finansavimo sąlygų taip pat turėtų atsirasti.

M. Barkauskas. Atkreipčiau dėmesį, kad svarbiausios kritinės medžiagos mus tikrai domina, o branduolinės technologijos (ypač jeigu įeina branduolinės technologijos medicinai) potencialiai domintų lazeristus, tai reikėtų su G. Račiukaičiu pakalbėti. Patikslinkite, kaip tai laike išsidėstytų?

D. Stakvilevičiūtė. Dabar tik pradėjame kalbėti apie naujus BEISP, tai galima tikėtis vienerių metų atsilikimo, t.y. metų pabaigoje būtų tvirtinami, bet mums jau dabar reikia išreikšti savo poziciją dėl susidomėjimo.

A. Jakubavičius. Patvirtinkite arba paneikite, kad norint dalyvauti BEISP valstybės narėms reikia turėti savo prisidėjimą.

D. Stakvilevičiūtė. Taip.

A. Jakubavičius. Patvirtinkite arba paneikite, minėjote 14 mln. Eur, tai ar gerai suprantu, kad nėra papildomi pinigai Lietuvai, bet surasti dabartiniuose struktūriniuose fonduose, kas reikėtų, kad pinigai perskirstomi iš kitų priemonių, pvz, dirbtiniam intelektui.

D. Stakvilevičiūtė. Taip, kiek aš turiu informacijos.

A. Jakubavičius. Patvirtinkite arba paneikite, taikant valstybės pagalbą, geriausiu atveju įmonėms finansavimo intensyvumas būtų MTEP veiklai ir gamybai 35-45 proc.

D. Stakvilevičiūtė. Negaliu ginčytis.

A. Jakubavičius. Patvirtinkite arba paneikite, vėliau formuojamiems BEISP taip pat reikės nacionalinio finansavimo, o struktūrinių fondų perskirstymas bus paskutinis šiemet, tai reiškia, kad kitą kartą nacionalinis finansavimas tikėtinas 2029-2030 metais.

D. Stakvilevičiūtė. Negaliu ginčytis.

A. Jakubavičius. Galimybė yra gera, bet tik tuo atveju, jeigu įmonė jau dabar planuoja investuoti.

D. Lasionis. Palaikau Artūrą, pagrindinis klausimas, ar valstybė yra pasiruošusi prisidėti, tada ir bus atsakymas, ar bus dalyvausiančių. Kitu atveju, įmonės kaip dirbo taip ir dirbs savo kanalais ir resursais. Galbūt valstybė gali prisidėti ne 14 mln. Eur, o 50 mln. Eur

M. Barkauskas. Žinokite, čia viena iš geriausių programų, nes jos labai rimtos. Antrinant Dariaus anksčiau pasakytai minčiai, kad remiame startuolius veikiančius 10 ir daugiau metų, bet naudos nėra daug. Akivaizdu, kad negali būti verslo subsidijavimo, bet kofinansavimas yra labai stiprus postūmis vidutinėms ir didelėms įmonėms. Startuolius reikia remti, bet kažkada reikia sustoti.

D. Lasionis. Mes tikrai norime Jums padėti, mes atviri dialogui, labai kviečiame konsultuotis. Taip pat persižiūrėkime ekosistemą, nes trūksta kai kurių elektronikos komponentų.

E. Zdaniaskis. Turėtume apsibrėžti, kur mes norime nueiti, nes dabar tik daug konsultuojamasi. Manau, kad reikia kartu su visomis suinteresuotosiomis šalimis apsibrėžti, koks mūsų tikslas yra metų gale ir tada daryti atitinkamus žingsnius, pagal savo sritį ar tai būtų asociacija, verslą ar mokymo įstaigą. Kitu atveju bus išvaistyta daug laiko ir nieko nepasiekta.

R. Liubinavičė. Atkreipė dėmesį, kad tikrai trūksta kryptingumo vystant puslaidininkų ekosistemą Lietuvoje ir pasidžiaugė, kad KC galėtų būti naujas ekosistemą telkiantis žaidėjas. Pakvietė tęsti bendradarbiavimą, ypač BEISP kontekste, nes ateinančiais metais netrūks ir neformalių pokalbių, bus siekiama, kad Lietuvos įmonės galėtų gauti tiesioginį kontaktą su BEISP koordinatoriumis.

4. Diskusijos metu išgryninti siūlymai:

4.1. Įtraukti pramonės atstovus į Lietuvos puslaidininkų kompetencijų centro Generalinę tarybą, ne tik į Patariamąją tarybą;

4.2. Bendradarbiaujant su pramonės atstovais nustatyti aiškius tikslus reikalingų specialistų rengimui bei atitinkamai suplanuoti priemones.

4.3. Aktyviai konsultuotis su pramonės atstovais dėl Lietuvos galimybių įsitraukti į Bendriems Europos interesams svarbius projektus (susitikimai su įmonėmis, darbo grupės, nuotoliniai susitikimai su BEISP koordinatoriumis ir kt.) bei kiek įmanoma greičiau apibrėžti Lietuvos įmonių dalyvavimo BEISP sąlygas.

Darbo grupės vadovė

Sigutė Stankevičiūtė